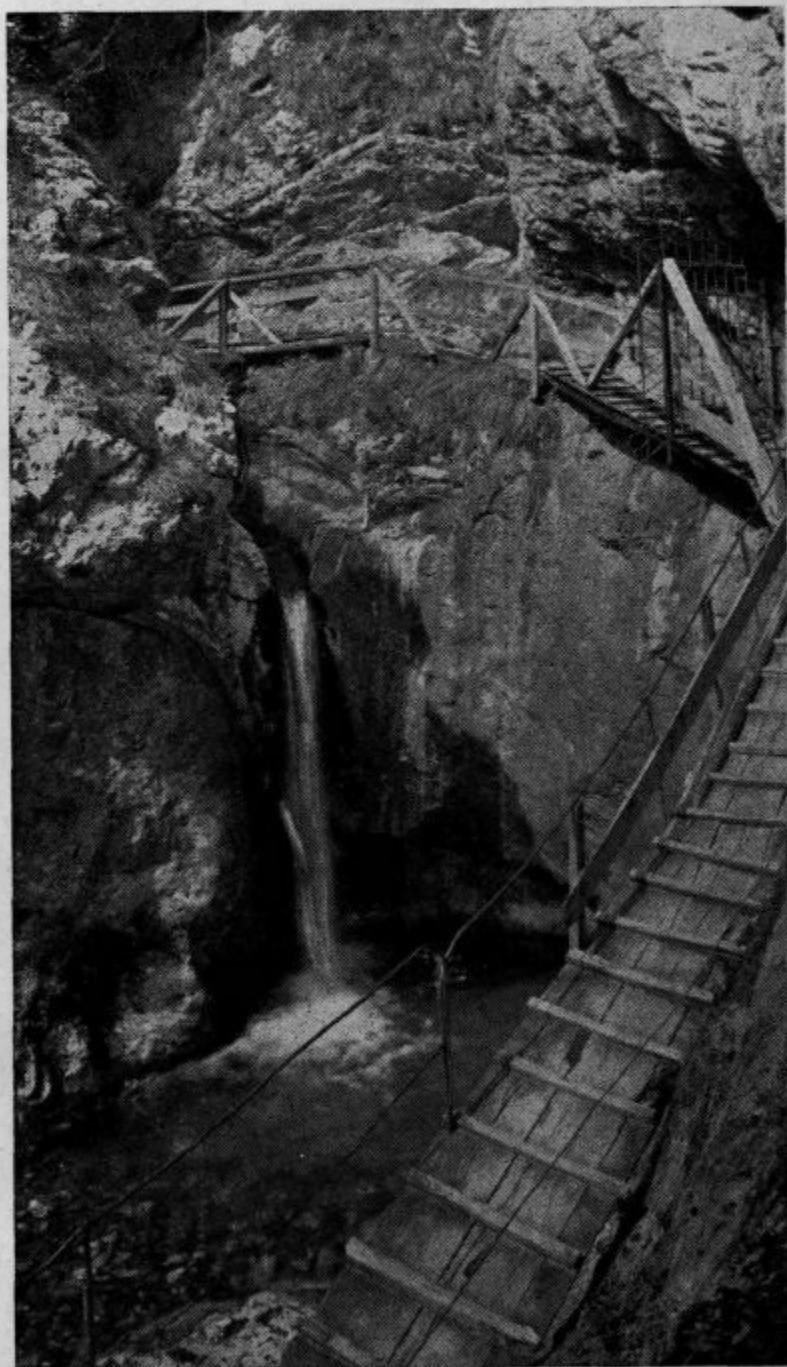

Idrijski razgledi

IX. LETNIK

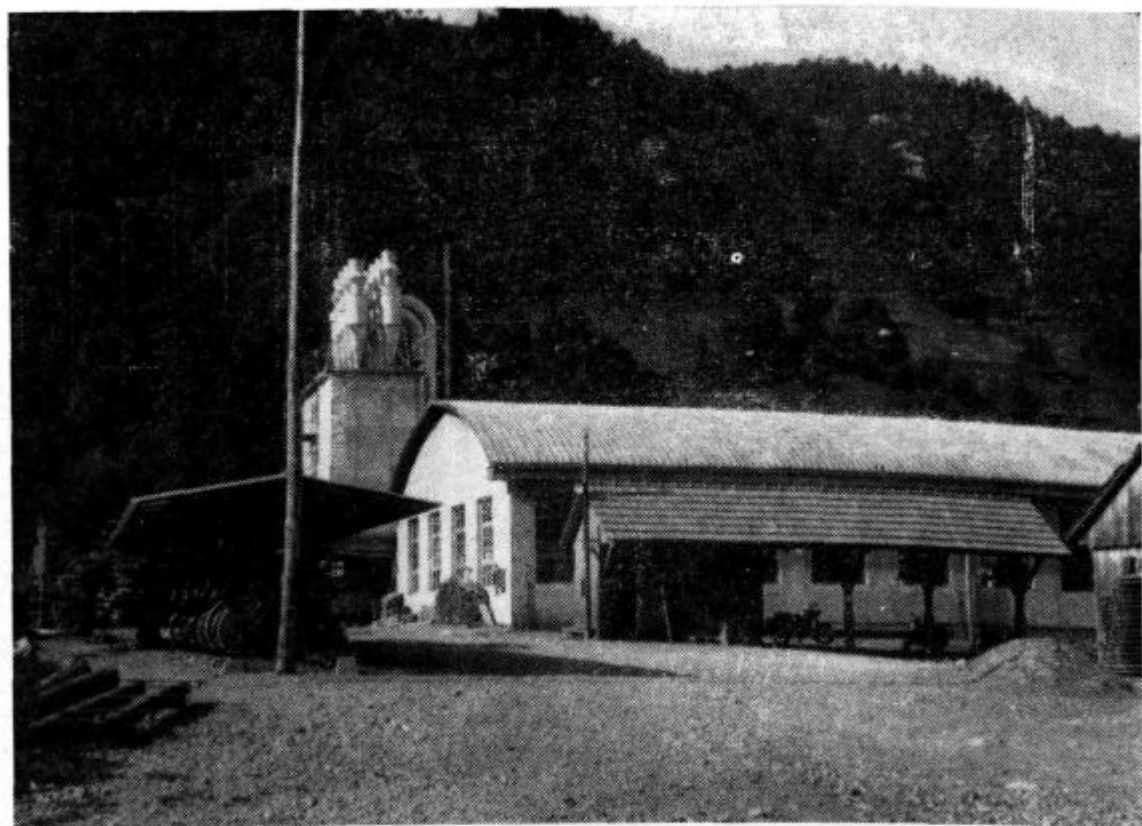
ŠTEVILKA 3

1 9 6 4

Ze vstop v »Franjo« je zelo zanimiv!

Foto: Tavčar, Cer

Idrijski razgledi

Lesna industrija »22. juli« v novih objektih

Foto: Mestni muzej

IX. LETNIK

ŠTEVILKA 3

30. SEPTEMBRA

1 9 6 4

Izdaja Mestni muzej v Idriji — Uredniški odbor: Lado Božič, Franc Bezeljak, Zinka Turk, Talči Božič, Anica Munda, Cveto Prelovec, inž. Ivan Gantar, Slavko Poljanšek. Odgovorni urednik Srečko Logar. Izhaja vsake tri mesece. Celoletna naročnina 200 din, za inozemstvo 300 din. Naslov: Idrijski razgledi, poštni predal 11, telefon 76-035 Idrija, tekoči račun pri Narodni banki Idrija št. 606-112/603-119, telegrami: Idrija muzej. Tiska tiskarna Casopisno založniškega podjetja »Primorski tisk« Koper

Ob 150-letnici rojstva dr. Franciška viteza Močnika

Francišek Močnik

Najpomembnejši mož naše Cerkljanske Francišek Močnik se je rodil 1. oktobra 1814 v večji kmečki hiši v Cerknem. Osnovno šolo je obiskoval v Idriji, latinske šole oziroma licej pa je obiskoval od leta 1825 do 1832 ter ga končal z odličnim uspehom. Že naslednje leto je vstopil v semenišče v Gorici in končal teološke študije leta 1836. Takrat pa je pri-

šlo v njegovem življenju do važnega preloma: ker je bil premlad, da bi postal duhovnik, je že tedaj nastopil službo učitelja na goriški glavni šoli, s čimer se je uvrstil med pedagoške delavce in je prav na tem področju dosegel tudi največje uspehe.

Že med študijem v Ljubljani sta nanj močno vplivala dva odlična pedagoga: jeziko-

slovec Matija Čop in matematik Leopold Karol Schulz pl. Strassnizki. Odločujoč je bil Schulzev vpliv v matematiki in pedagogiki. Močnik je pozneje sam opisal takratne žalostne pedagoške razmere in delovanje svojega učitelja Schulza. Pouk je bil vedno mehaničen in na izust, brez miselnega sodelovanja učencev, brez vsake samostojnosti učiteljev in učencev. Schulz pa je uporabljal matematiko samostojno in predvsem praktično ter je v šoli zahteval tudi miselno sodelovanje. Med učenci je znal poiskati najbolj nadarjene, ki jih je potem še posebej navduševal za znanost. Postal je osrednja osebnost učenjakov in umetnikov; najboljši in najuspešnejši njegov učenec pa je bil Frančišek Močnik, ki je že leta 1840 postal v Gradcu doktor modroslovja.

Prvi ugled si je pridobil že leta 1839 z matematičnim spisom »Theorie der numerischen Gleichungen«, ki je izšel na Dunaju ter zbudil pozornost učnih krogov. Kmalu je bil imenovan za profesorja osnovne matematike in trgovskega računstva na Tehnični akademiji v Lvovu, leta 1849 pa za profesorja matematike na vseučilišču v Olomoucu. Toda že naslednje leto ga je naučni minister Leon grof Thum premestil h kranjski deželni vladi za c. kr. šolskega svetovalca in Močnik je lahko celih deset let uspešno deloval v svoji ožji domovini. Konec leta 1860 je bil poklican k cesarskemu namestništvu v Gradec, kjer je leta 1869 postal deželni šolski nadzornik, leta 1871 pa je bil na lastno prošnjo upokojen.

Umrli je 30. novembra 1892 v Gradcu.

V znanstvenih krogih je naletel na mnoge prijatelje in sodelavce, pa tudi na mnoge nasprotnike in nevoščljivce, ki so se na vse načine trudili, da bi vsaj zmanjšali njegove zasluge, ker je bil pač sin majhnega slovenskega naroda. Naj samo navedemo besede, ki jih je zapisal Fran Rojakovič v »Učiteljskem tovarišu«: A. Močnik, naš skromni rojak? Mož zasluži svetovno slavo! Posebno Nemci bi se morali odkriti, kadar izrekajo ime našega velikana, saj je učil tudi njih in širil po svetu bolj njihovo, kakor pa našo slavo. Pa kaj vidimo? Po svojih zbornikih pojejo himne pritlikavcem, Močnika pa odpravljajo s skromnimi besedami, če ga že ne pozabijo. Skrben sem pregledal Brockhausov konverzacijski leksikon, 14. izdajo iz leta 1913, a nisem bil toliko srečen, da bi zasledil njegovo ime. In vendar se omenjajo v leksikonu možje nemškega in drugih narodov, ki našemu narodu ne segajo niti do pasa. Nehvaležnost je pač plačilo sveta!

Cesarska oblast pa vendar ni mogla mimo našega učenjaka: njegovo delovanje je priznal tudi cesar s tem, da ga je leta 1871 odlikoval s Franca Jožefa redom železne krone III. reda in ga povzdignil v viteza.

Delo, ki ga je opravil ta veliki mož, je ogromno in vsestransko, zato se moramo omejiti samo na nekaj bežnih podatkov iz raznih področij njegovega delovanja.

Po svetu ga najbolj poznajo kot matematika. Svojo vedo je obvladal temeljito in poglobljeno. Matematika pa za njega ni bila neka abstraktna veda, zato je iz nje vedno poskušal izvleči njeno praktično uporabo.

Praktična uporaba matematike je iz njega napravila predvsem največjega pedagoga in učitelja. V borbi za novo metodo pouka matematike si je priboril največje zasluge, ki so prešle tudi meje takratnega cesarstva. V tej borbi je naletel tudi na odkrita nasprotovanja in na mnoge majhne in velike sovražnike. Kljub temu pa so neprestano izhajale njegove knjige in učbeniki, ki so jih potem naglo prevajali v vse jezike avstro-ogrske monarhije in so se uporabljali tudi v drugih državah. Tem so sledili novi in novi izboljšani ponatisi in če bi danes hoteli zbrati vse te natise, ponatise in prevode, bi dobili iz njih ogromno knjižnico, ki bi vsebovala precej nad tisoč izvodov. Če bi hoteli po tej plati oceniti našega Močnika, potem bi morali zaključiti, da je to naš najplodnejši pisec vseh časov! Pisal je knjige za osnovne, srednje in visoke šole.

Močnika pa moramo upoštevati tudi kot slovenskega rodoljuba. Čeprav je bival nad 30 let izven slovenske zemlje, ni pozabil nanjo in prav tako tudi ne na svoj slovenski jezik. Jakob Dimnik piše v »Učiteljskem tovarišu« med drugim: Leta 1850, ko je Močnik postal poročevalec v šolskih zadevah pri c. kr. deželni vladi v Ljubljani, je bilo naše ljudsko šolstvo zelo zanemarjeno. Učiteljstvo je živelo v slabih gmotnih razmerah. Ljubezen do napredka in poklica je uničila celo pri mlajših učiteljih takrat zelo cvetoča protekcija. Poučevalo se je suhoparno in mehanično. Učne knjige so bile nerabne in učnega načrta ni imela niti glavna šola, da ne govorim o trivialni šoli. Močnik je izdelal najprej učni načrt za glavne šole. A ko učiteljski zbor ljubljanske normalke tega novega učnega načrta ni hotel uvesti, ker je določeval po 8 ur na teden do tedaj preziranemu slovenskemu jeziku, je Močnik, ki je bil sicer mehkega srca, pri neki inšpekcijski konferenci učiteljem zapretil z odločnimi besedami: »Dobro, gospodje, če vi nočete, moram zahtevati od vas dokumente. Jaz bom že našel učitelje, ki se bodo radi vdali mojim namenom.« Upora je bilo seveda takoj konec.

Pomembno je tudi njegovo človekoljubno delo. Srce se mu je trgalo, ko je v takratnih konkordatnih razmerah opazoval gmotne razmere učiteljstva. Učitelj je bil brezpravna para, ki ni imela niti dostojne plače niti pravega ugleda. Večina učiteljev ni prejerala

pokojnine, še slabše pa je bilo za njihove vdove in sirote. Če pa se je vdovi že odmerila pokojnina, je znašala največ 96 kron letno, plačevati pa jo je moral naslednik njenega pokojnega soproga učitelja.

S pomočjo Andreja Praprotnika je sprožil misel za ustanovitev »Društva v podporo vdov in sirot kranjskih učiteljev«. Sestavil je tudi pravila, ki so bila potrjena, društvo pa je bilo ustanovljeno na občnem zboru 19. okt. 1860. Zastavil je vso svojo pomoč, da je učiteljstvo pristopilo v članstvo in da je društvo dobilo tudi večje podpore. Pregarjane učitelje je zagovarjal in branil do skrajnosti, v analih pa je tudi zapisano, da je bil Močnik odkritega verskega prepričanja, ni pa mogel trpeti hinavcev. Bil je napreden, delaven in vedno zavzet za blagor šole in učiteljstva. Pri nadzorovanju šol je bil strog in je največkrat tudi sam poučeval, da bi učitelje čim boljše uvedel v nove učne metode. Kmalu se je moral prepričati, da s starimi učitelji ne bo mnogo opravil, mlajši pa so radi sledili njegovim naukom in navodilom. Take je tudi rad nagrajeval in jih premeščal v večje in boljše kraje. Njegov vpliv na novi rod pedagogov je bil ogromen. Marsikdaj ni mogel sam opraviti vsega dela, čeprav je znano, da se je njegov delavnik začel ob 5. uri zjutraj. V časovni stiski si je poiskal najboljše sodelavce.

Nič čudnega torej, če si je s svojim delom in dobrim srcem zaslužil tudi naziv očeta slovenskega učiteljstva.

Tudi na svoj rojstni kraj ni pozabil nikdar, niti takrat, ko je bil daleč od svoje domovine. Domačine je podpiral do smrti tudi z denarjem, čeprav si je moral lastno družino ustvariti v daljnem Gradcu.

Leta 1894 je učiteljstvo počastilo njegov spomin z vzidanjem spominske plošče na njegovi rojstni hiši, ki nosi naslednji napis:

V tej hiši se je porodil 1. oktobra 1814. l. dr. Fr. Močnik, vitez Fr. Jožefovega reda in železne krone, sloveči matematik — Postavila Zveza slovenskih učiteljskih društev 18. avgusta 1894.

Prav zanimivo je čitati poročila o tem dogodku, ki nam osvetljuje tudi razmere v takratnem Cerknem.

Prav tako je učiteljstvo svečano proslavilo tudi stoletnico njegovega rojstva leta 1914, ki je padla že v začetek prve svetovne vojne.

Letošnje 150. obletnice njegovega rojstva pa so se najlepše spomnili slovenski matemtiki s svečanostjo, o kateri bomo poročali v prihodnji številki.

Glavna literatura: Slovenski biografski leksikon, Učiteljski tovariš, LIV-40, 1914, Popotnik, XV-19, 1894.

Ljubomir Koler:

Delo partijske mladine med obema vojnama

(Nadaljevanje)

Prav tedaj sem sprejel nalogo, naj se povežem z novo celico, ki je zbirala podatke o sodelavcih fašistov in policije. Spremljali so tudi vse premike funkcionarjev in višjih uslužbencev. Takoj smo bili tudi obveščeni o sestankih fašističnih voditeljev, ki so bili največkrat pri Muti v gradu. To delo nam je odlično uspevalo, pa tudi za praznovanje 1. maja in propagando med mladino smo dobro poskrbeli. Pri tem sta se najbolj izkazala Mihevc in Lazar, Majnik pa je predvsem sprejemal obveščevalne podatke.

Drugi sestanek je bil konec aprila istega leta pri Bričevih v hiši št. 559 Pod Gorami. Prisotni so bili vsi člani. Največ smo razpravljali o sprejemu dveh novih članov dijakov iz konvikta v Tolminu, Vladimirja Kenda in Pepija Kogejja. Kogej me je prosil, da bi mu

fotografiral utrdbe okoli Idrije, na kar sem pristal. Ko sva s Kendom opravljala to delo, sem ga vprašal, zakaj ni prišel tudi Kogej. Rekel mi je, da je bolan. Ker pa sem ga videl v kavarni, sem zaslutil, da nekaj ni v redu. To sem na sestanku tudi sporočil, nakar smo sklenili, da sprejmemo Kendo za kandidata, Kogejja pa smo odklonili, posebno še, ker smo sumili, da je član TIGRA. Ker smo vsi čutili veliko potrebo po literaturi, do katere smo prišli zelo težko, smo sklenili, da se bomo najprej posvetovali s tovarišem Alojzom Gliho, nakar bi sklicali tretji sestanek.

Tretji sestanek smo res sklicali na Faletovo v Zaspani grapi pri tovarišu Alojzu Glihi. V hišo sem prišel najprej jaz in poslal Milko Glihovo po ostale tovariše. Ko smo se zbrali vsi, smo zagnili okna in začeli z razpravo. Gliha nam je najprej pojasnil, da je

delo partije v Idriji v sedanjih razmerah skoraj onemogočeno, ker so vsi njeni člani kompromitirani in pod stalnim nadzorstvom policije. Obstaja pa še zveza z Goriško in Trstom, čeprav so stiki zelo neradni. Nato nam je pokazal nekaj številke Dela. Pojasnil nam je, da je treba iskati nova revolucionarna pota za uspešno ilegalno delovanje, vendar članstva ne smemo preveč in neprevidno širiti, ker bi nam lahko policija vrinila svoje ovaduhe. Obrazložil nam je legalno delo partije v preteklosti in napake, ki so bile pri tem napravljene. Nato smo pregledali socialnodemokratske »Vedeže« z beležkami tovariša Glihe in si prepisali razne delavske revolucionarne pesmi. Te knjižice hrani še danes tovariš Regent v Ljubljani. Gliha nam je pri tem pojasnil, da je leta 1930 prišlo do sporazuma med KPJ in komunistično emigracijo Julijske krajine o skupnih akcijah na tem ozemlju. Zato bo treba navezati stike tudi s TIGROM in vzpostaviti širše protifašistično delovanje, pri čemer pa seveda naših celic ne bomo smeli razkriti. Mladinci morajo pri tem prevzeti vodilna mesta.

Nato smo sprejeli Milko Gliho za kurirko celice, Rudija Gliho pa za knjižničarja. Takrat nismo niti slutili, da bo ta ilegalna knjižnica delovala tako dolgo in tako uspešno. Rudi je znal knjige zelo spretno razpečavati, tako da niso nikdar prišle v roke Italijanom.

Prav na tem sestanku smo tudi prvokrat preizkusili kratkovalovni sprejemnik, katerega sem sestavil s pomočjo tovarišev, največ pa mi je pomagal Fridi Lampe, ki pa seveda ni vedel, zakaj mi bo služil. To je bila takrat še velika redkost. Načrt sem dobil od nekega italijanskega oficirja za zvezo, ki je hodil v delavnico Zorija Lapajmeta, kjer sem se tudi jaz učil poklica. Oficir je sprejemnik delal po istem načrtu, vendar dvomim, da bi mu bil služil tako dobro, kakor je meni. Sestavljen je bil iz treh delov v malem formatu, na njem pa smo lahko poslušali celo direktive direktno iz Moskve, na srednjem valu pa smo poslušali Ljubljano. Ta aparat nam je napravil veliko veselja.

Na sestanku smo prevzeli tudi nekaj marksistične literature; odstopil nam jo je Tone Gliha, upokojeni rudar in stari borec za delavske pravice, ki pa je bil takrat že na pol slep. S tem je bil sestanek končan. Hernam je odnesel aparat v skrivališče in začeli smo se počasi razhajati. Ta Hernam je bil sploh posrečena osebnost. Na njegovo zunanost ne bi dal počenega groša, imel pa je trden značaj, bil je izredno iznajdljiv in redkobeseden. Lahko je stal ure in ure pred karabinjersko postajo, ne da bi ga bil kdo vprašal, kaj dela.

V zvezi s tem sestankom sem se nekaj dni kasneje sestal na njegovem domu z Maj-

nikom in dogovorila sva se, da bova raziskala idrijsko kanalizacijo. Najprej sva pregledala kanal pri Grudnu na Rakah ter ugotovila, da je idealen prehod s Smukovša k Lazarjevim v Vodnikovo ulico. Pregledala sva tudi kanal iz Nikove v Grapo ter kanale v Zaspano grapo. Nekoliko pozneje smo šli Jože Hernam, in jaz za Gladke skale v idrijski okolici, da bi našli skladišče za propagandni material in za orožje. Našli smo primerno luknjo nad zapuščenim kamnolomom, ki je sicer težje dostopna, vendar suha. Tu smo imeli v naslednjih letih vedno pripravljeno hrano, vodo in ležišče. Imenovali smo jo Hernamova jama in tu so me pozneje tudi vedno našli, ko sem se vračal v Idrijo. Naj kar na tem mestu povem, da smo to podzemeljsko jamo raziskali letos junija s sodelovanjem Mestnega muzeja v Idriji. Pri tem pa smo zvedeli, da so jo obiskali neki naši ljudje že kmalu po osvoboditvi in našli v njej le nekaj brezpomembnih predmetov, čeprav sem jaz računel, da bi moralo biti tu shranjenega nekaj orožja in literature. Mnenja pa sem, da bi kazalo še danes fotografirati vhod in notranjost ter s tem ohraniti njen spomin.

Nato pa smo se sestajali vsakih 14 dni pri Glihu na študijske sestanke, kjer smo obravnavali tudi tekoče zadeve. V tem času sem imel več sestankov z ostalo idrijsko mladino v Vodnikovi ulici in pri Bricu.

Dne 16. februarja 1932 so oblasti ustanovile podporno kuhinjo v tako imenovani Ubožnici v sedanji Kosovelovi ulici. To ustanovo je naša mladina imela za največjo sramoto za delovne ljudi. Ustanovili so jo zato, ker je mnogo družin gladovalo. Za njeno vzdrževanje so prispevali idrijski trgovci, nekaj pa občina, vendar je bila prav kmalu ukinjena.

Maja leta 1932 sem se vračal od telovadbe v skupini, kjer je bilo nekaj mladincev, ki so bili naklonjeni fašistom. V pogovoru sem začel propagirati proti fašistom, češ da Mussolini vzgaja same svinje in bogataše, delavci pa morajo delati skoraj zastoj. Že po dveh dneh so prišli pome karabinjerji in so me odpeljali v kasarno na zaslišanje. Hoteli so na vsak način izvedeti, kje sem slišal, kar sem pripovedoval. Branil sem se, da nisem rekel ničesar takega, nakar sem dobil nekaj zaušnic in so me izpustili. Po nekaj dneh so me zopet aretirali in zasliševali na kvesturi. Jaz sem trdil vedno isto. Naslednji dan so me izpustili, nakar sem se skrivil pri Lapanju na Jeličnem vrhu. Vedel sem, da sem kompromitiran in da v Idriji ne bom mogel več uspešno delati.

Po teh dogodkih smo zopet sklicali sestanek pri Glihu na Faletovšu. Sprejet je bil predlog Alojza Glihe, da pobegnem v Jugo-

slavijo predvsem z nalogo, da vzpostavim zvezo s tajno organizacijo TIGR in z namenom, da bi koordinirali borbo proti fašizmu. Ohraniti smo morali lastno tajno organizacijo, ki naj bi prevzela vodstvo vseh večjih akcij na idrijskem ozemlju. Na sestanku je bil tudi tovariš iz Gorice, ki se je predstavil kot član KP na Goriškem in ga je Gliha že poznal. Govoril nam je o organizaciji rdeče pomoči ter o njeni izvedbi. Zadolžili smo Antona Miheva za njeno organizacijo, prevzel je tudi sekretarske posle. Naročeno mi je tudi bilo, naj vzpostavim stike s KP Slovenije in naj se povežem s prvim sekretarjem idrijske partijske organizacije Francem Vidmarjem, ki je bil že pred leti pobegnil iz Idrije. Prav tako sem moral poiskati Julija Gliho iz

Idrije, ki je stalno bival v Rovtah nad Logatcem.

Končno mi je bilo naročeno, naj se poskusim zaposliti v Ljubljani. Julija 1932 sem s pomočjo Vladimirja Kende prekorščil jugoslovansko mejo na Breznici pri Žireh, kjer sem se javil na žandarmeriji. Tu so me temeljito zaslišali, naslednjega dne pa odpeljali na sresko načelstvo v Logatcu. Spravili so me v zapor in me izpustili po dveh mesecih z navetom, naj se javim na Jugoslovanski Matici v Ljubljani. V zaporu sem porabil ves denar in tudi obleko sem moral prodati. Dobro je bilo, ker sem imel v Ljubljani strica na Vodovodni cesti. Bil sem sicer srečen, ker sem dihal nekoliko svobodneje, notranji občutki pa vendar niso bili tisti, kakor sem pričakoval.

Srečko
Logar:

Naša lesna industrija

Drugo največje prirodno bogastvo idrijske občine so njeni gozdovi, ki so poleg ostalega tudi vzorno negovani. Gozdarski strokovnjaki celo pravijo, da jim je s smotrnim gospodarstvom v gozdovih uspelo doseči, da imajo danes večji prirastek lesa, kakor znaša njegov posek.

Ko je končno tudi v Idriji prevladalo mnenje, da mesto ne bo moglo večno živeti od rudnika, je bilo logično, da so se oči gospodarstvenikov uprle v lesno industrijo, čeprav so pri njeni izgradnji zgubili mnogo dragocenega časa. Ker smo historiat njenega razvoja podrobneje že opisali v 1. številu »Idrijskih

Notranjost Lesne industrije »22. julij«

Foto: Mestni muzej

razgledov« leta 1961, se bomo danes omejili samo na zadnje podatke razvoja podjetja Lesna industrija »22. julij« v Idriji, ali bolje rečeno v Spodnji Idriji, kamor so se preselili in se še selijo njeni obrati. Če bi hoteli biti pri tem točni, pa bi morali navesti novo lokacijo v Spodnji Kanomlji, ker že ležijo v njenem katastru. Praktično vzeto pa je to seveda samo formalnega značaja. Ta nova lokacija tovarne je bila potrebna, ker v Idriji že primanjkuje površin.

Tako smo bili zadnja tri leta priča rasti velikega industrijskega objekta na levem bregu Kanomljice nekoliko pred njenim izlivom v Idrijco. Tovarna obsega okoli 4000 m² zazidane površine. To so za sedaj v glavnem delavnice, ker je žaga morala ostati še v Idriji, vendar je že vse urejeno za njeno preselitev. Na novem mestu torej raste moderna tovarna, ki bo predelovala lesno maso od surovine do finalnega izdelka, pri čemer pa v podjetju poudarjajo, da lesno maso vedno bolj nadomeščajo druge surovine. Izdelki so omejeni na pohištvo in bodo taki ostali tudi v bodoče. Število zaposlenih je preseglo 250 in se bo nekoliko še povečalo, vendar pa ne mnogo, ker je treba upoštevati, da moderni stroji, ki opravljajo večino del, ne rabijo mnogo človeške delovne sile. Pri tem je še zanimivo, da zaposluje tovarna 50 % ženske de-

lovne sile, povprečni mesečni zaslužek pa je sedaj okoli 42.000 din.

Celotna vrednost proizvodnje je dosegla 1 milijardo, računajo pa, da se bo dvignila na 2 milijardi, pred tem pa bo potrebna polmilijardna investicija. Že do sedaj so dosegli, da gre 30 % izdelkov v izvoz, pri čemer pa se seveda trudijo, da bi ta odstotek še povečali.

V razgovoru z vodilnimi uslužbenci smo ugotovili, da nimajo večjih težkoč v proizvodnji, če izvzamemo zelo visoke anuitete, ki dušijo tovarno. Izdelke podražuje tudi drag kamionski prevoz do železniške postaje v Logatcu, ker Idrija nima železniške proge in je tudi še dolgo ne bo imela. Na postaji pa imajo pogosto tudi težkoče z vagoni. Zadostna skrb za delovne kadre je že rodila uspehe, vsa ostala dejavnost na tem področju pa je že v načrtu. Podjetje se iz leta v leto bolj uveljavlja, kvaliteta izdelkov je že danes na zahtevani ravni, v podjetju pa se tudi zavedajo, da bo treba še mnogo naporov za popolno afirmacijo v svetu, pri čemer pa računajo na vestnost in vztrajnost vseh članov kolektiva.

Naši lesni industriji želimo vsi čim več uspehov na novem delovnem mestu v korist celotnega kolektiva in naše komune.

Lado Božič:

Pogled na stanje in razvoj turizma v idrijski komuni

III. Naš turizem

Turizem je skupek številnih gospodarskih in negospodarskih dejavnosti ter važna kulturno vzgojna dejavnost.

Za nastanek in razvoj turistične dejavnosti so potrebni določeni pogoji. Čim bolj so ti pogoji med seboj vsklajeni, tem laže in uspešneje se razvijajo dejavnosti, ki naj zadovoljujejo ekonomske potrebe, zaradi katerih so nastale.

Pogoji za razvoj turizma so predvsem v posebnih krajevnih značilnostih, v določenih področjih dela in v potrebnem številu turističnih in gostinskih delavcev.

Turizem razvijamo v turističnih centrih. To so zaokrožena krajevna območja, ki morajo imeti osnovne turistične pogoje: naravne

lepote, rekreativne in športne možnosti, kulturno-zgodovinske, kulturno-umetniške, zabavne, gostinske pogoje. Za nadaljnji razvoj pa je nujno potreben načrt urbanistične ureditve posameznih krajev v centru.

V turističnih centrih razvijamo torej gospodarsko dejavnost, ki se izraža v turistični potrošnji in to v gostinstvu, trgovini, obrti, prometu, zdravstvu, športu, kulturi, prosveti, zabavi.

Za razvoj turizma in turistične dejavnosti morajo biti dani predvsem naravni pogoji. Kraji v turističnih centrih morajo biti za tujce privlačni, zanimivi. Toda poleg naravnih lepot morajo obstajati še druge lepote, zanimivosti in privlačnosti. Čim več je takih posebnosti, tem večje so možnosti za razvoj in razmah turizma.

Toda to še ni vse. Kraje v turističnih centrih moramo tudi dalje razvijati, graditi in urbanizirati. Ob takem delu pa ne smejo izginiti niti zbledeti osnovne značilnosti in zanimivosti posameznih krajev. Ostati morajo nedotaknjene, saj so osnova turizma.

Kraji v turističnih centrih morajo zadovoljiti vsem potrebam tujcev. Poleg vseh vrst gostinskih, obrtnih in drugih uslug morajo biti turistu na razpolago tudi domače jedi, ustvariti je treba možnosti, da se seznanja s krajevnimi narodopisnimi običaji, da obiskuje prireditve, zabave.

Nadaljnji razvoj centrov in posameznih krajev zajema gradnjo novih gostinskih objektov raznih vrst in različnih kapacitet, postavljanje weekend naselij, campingov, pridobivanje novih privatnih sob, urejevanje okolice krajev, odpiranje novih izletišč, gradnjo okrepevalnic, nadelavo novih poti in steza, gradnjo kopalnišča, zabavišča, izdelavo in prodajo spominčkov, izposojanje planinskih in turističnih ter športnih potrebščin, organizacijo vodniške službe in podobno.

Turistični centri so torej delovna področja za turistično ekonomsko dejavnost. Toda to dejavnost je treba znati organizirati in jo prilagajati željam tujcev ter potrebam turističnih zakonov ponudbe in povpraševanja.

Da bi bili takim nalogam tudi kos, je treba poznati vse zakonitosti turističnega razvoja. Za tako delo pa so potrebni strokovni turistični delavci.

Naloga centrov pa je tudi kulturno-vzgojna dejavnost. Obsega vzgojo samih turističnih delavcev, tujcev in domačega prebivalstva. Tudi za tako delo so potrebni strokovni kadri, delovni načrti in programi, ki tvorijo z ostalimi načrti in programi dela v centru njegovo turistično delovno celoto.

Turistični centri v občini

V občini je možno razvijati turizem v naslednjih treh turističnih centrih:

1. v idrijskem,
2. v cerkljanskem,
3. v črnovrškem.

Idrijski TC obsega mesto z okolico: vzhodno do Zavrata in Ledinsko planoto, zahodno po Vojskarsko in Šebreljsko planoto.

Cerkljanski TC obsega cerkljansko kotlino z Alpskim in Predalpskim pogorjem do meje ob Idriji.

Črnovrški TC se razprostira po Črnovrški in Zadloški planoti, zajame še Idrijski log in Godovič.

Središča TC so v Idriji, Cerknem in Črnem vrhu. Tu imajo sedeže tudi samostojna turistična društva.

Kakšen turizem razvijati

Pogoji v posameznih centrih dajejo možnosti za razvoj naslednjih vrst turizma:

1. V idrijskem centru, s posebnim podarkom na Vojskarski planoti, so najugodnejši pogoji za letni in zimski turizem.

2. V cerkljanskem centru so lepe možnosti za letni turizem.

3. V črnovrškem centru so idealni pogoji za letni in zimski turizem.

V idrijskem centru so pogoji za razvoj zdravilnega (kurativnega), počitniškega, kulturnega, mladinskega, športnega, rekreativnega in partizanskega turizma.

V cerkljanskem centru za razvoj zdravilnega, počitniškega, kulturnega, mladinskega, rekreativnega in partizanskega turizma.

V črnovrškem centru za zdravilni, počitniški, kulturni, mladinski, rekreativni in športni turizem.

Za zdravilni turizem pridejo v poštev vsi kraji z zdravim podnebjem, kraji z gozdovi. To so planinsko klimatski kraji: idrijska okolica, Vojsko, Šebrelje, Cerkno in Črni vrh z okolico.

Za razvoj športnega turizma pride v poštev cela občina. Semkaj prištevamo: planinstvo, smučarstvo, jamarstvo, lov in ribolov.

V kulturni turizem spada proučevanje naravnih lepot, živalstva, rastlinstva, kulturno-zgodovinskih, zgodovinsko-tehničnih in drugih spomenikov, industrije in ostalega gospodarstva.

Počitniški in mladinski turizem pa pride v poštev pri vseh navedenih oblikah turizma.

Nova oblika turizma, to je partizanski turizem, obsega proučevanje spomenikov in zgodovine NOB na območju občine ter prenašanje tradicij NOB na mlade rodove. Ta turizem ima od celotnega koprškega okraja največje možnosti za razvoj prav v idrijski občini.

Ves turizem se bo razvijal v okviru enodnevni in večdnevni izletov ali pa samo s prehodnim obiskom tega ali onega kraja. Za stalnejši turizem pa so dani skromni pogoji le na Vojskem in v Črnem vrhu.

Treba bo težiti za razvojem počitniškega turizma, ki pomeni daljšo dobo bivanja v enem ali drugem centru.

Idrijski turistični center

Njegovo središče je mesto Idrija. Železniška postaja Dol. Logatec (28 km), Most na Soči (39 km).

Gostinske usluge: Hotel »Nanos« z obratom »Soča«. Sedežev 405, tujskih sob 29, ležišč 48; gostilna »Pod gradom« (Nebesa), sedežev 102, kavarna s točilnico v »Mejci«, sede-

žev 98, na prostem neomejeno število sedežev. Planinski dom »Rudar« Vojsko. Sedežev 280, ležišče 35.

Na razpolago so privatne sobe in ležišča v dijaškem domu (samo v počitnicah) v Idriji in pri kmetih na Vojskem.

Usluge za motorna vozila: Avtomehanična delavnica v Idriji.

Servisi: Avto Fiat, Pretis in Tomos.

Bencinska črpalka in avtobusna postaja. Informacije: Poslovalnica SAP-Turist biro (Kompas), Turistično društvo, Planinsko društvo. Mestni muzej (vodiči), Ribiška družina ter Lovska družina v Idriji, na Krekovšu, v Doleh in v Sp. Idriji.

Kino v Idriji in Sp. Idriji.

Zdravstveni dom in reševalna postaja.

Sprehajališča: Rake do »Kobile« ali do »Divjega jezera«. Po cesti v Belo ali po dolini Zale v Barako. Na Smukov grič do kmetije. Na Lopar in Tičnico. Mimo kmetije pri Poljancu do Čerinovša in po stezi do studenčka na Rakah ali pa mimo jaška »Delo« na »Zemljo«. Do cerkve sv. Antona. Mimo kmetije pri Kobalu v Češnjico in na Kanomeljsko Razpotje in od tod v Srednjo Kanomljo. Mimo Bolnice za duševne bolezni in mimo Stana na Lom ter za Kobalovimi planinami na Kanomeljsko Razpotje. S Kanomeljskega Razpotja na Rejčev grič, skozi Brinovše v Nikovo ali pa čez »Paponejce« na Kočevše ali na Revenovše. Po Vojskarski cesti v Nikovo do Bevka in nazaj skozi Skirco. Po Bruševšu in pod Galicijami do Marofa. Po cesti v Sp. Idrijo. Na Kovačev Rovt in v Reber.

Poldnevni izleti: Na Crkovni vrh nad Lomom. Na Kobalove planine k pretvorniku TV in po zahodnem grebenu Kobalovih planin na Razpotje. Kovačev Rovt—Lešetnice—Zagodov vrh. Reb-ro—Gore—Razpotje—Marof. Razpotje—Zg. in Sp. Vrsnik. Razpotje—Ledine—Govejk. Nikova—Stara Nikova—Slanice. Slanice—Hleviški vrh—Koča. Pringl—Kacijanovec—Taler—Kodrov Rovt—Volčje jame—Hleviška koča. Pringl—Lovska steza—Hleviška koča. Pringl—Pšenk—Hleviška koča. Pringl—Pšenk—Čekovnik. Pšenk—Vrh Bele—Zagrebenc—Strug. Zagrebenc—Bela—Idrija. Bela—Koševnik—Idrija. Čekovnik—Bela. Pšenk—Padarjeva grapa—Rake. Tičnica—Gladke skale—Pšenk. Podrteja—Ključič—Pevc—Koševnik. Pevc—Francoska cesta—Godovič. Sp. Idrija—Lužnik. Sp. Idrija—Kanomlja.

Celodnevni izleti: Idrija—Krekovše—Hudopolje—Goljaki. Krekovše—Mrzla rupa—Vojsko. Bela—Tisovec. Bela—Zadlog—Črni vrh, Bela—Idrijski log—Koševnik. Koševnik—Brinov grič—Črni vrh. Črni vrh—Javornik. Kovačev Rovt—Dole—Zavratec—Matjaževe kamre. Marof—Razpotje—Ledine—Sivka—

Mrzli vrh. Sp. Idrija—Jelenk—Masore—Želin. Jelenk—Jagršče—Želin. Želin—Jagršče—Šebrelje. Reka—Šebrelje. Stopnik—Šebrelje—Oblakov vrh. Vojsko—Hudournik—Oblakov vrh. Vojsko—Mrzla rupa—Klavže. Čekovnik—Kočevše—Vojsko. Čekovnik—Idrijske Klavže.

Planinske postojanke: Hleviška koča, Planinski dom »Rudar« Vojsko, zavetišče na Sivki in zavetišče na Jelenku.

Gostišča: Sp. Idrija, Lužnik, Maruškovec, Želin, Jagršče, Šebrelje, Kanomlja, Mrzla rupa, Bela, Dole, Kovačev Rovt, Gore, Razpotje, Govejk, Otalež.

Kopališča: Naravna kopališča v Idriji od Idrije do Bele, v spodnjem toku Idrijce in v Kanomeljci. V mestu je predviden sodoben kopalni bazen.

Športni objekti: Telovadišče, igrišče za odbojko, košarko, roket in mali nogomet. Velik športni stadion, smuška skakalnica (36 m), lepa smučišča, slalom in veleslalom proge, številna sankališča.

Lepa smučišča in vlečnica na Vojskem.

Zabavišča in plesišča: Dvorana hotela »Nanos«, na prostem in v dvoranici v »Mejci«.

Kulturne prireditve: Gledališke predstave v rudniški dvorani, v združenem domu v Sp. Idriji, Govejku ter na Vojskem v planinskem domu. Kino predstave: Dnevne predstave v kino dvorani Idrija, večkrat na teden v dvorani v Sp. Idriji. Po vaseh predstave potujočega kina.

Razvoj idrijskega turističnega centra

Za celotno mesto je nujno izdelati urbanistično ureditveni načrt.

Kot prag in vrata v idrijsko občino in v samo mesto je asfaltiranje republiške ceste Kalce—Most na Soči na sektorju Kalce—Godovič. Na tej cesti je zgraditi v Pirhovi luknji med vojno porušeni most, ker je ozka cesta v ostrem ovinku nevarna prometu.

Med komunalnimi napravami je na prvem mestu dokončanje celotnega mestnega vodovoda, ureditev kanalizacije in obnova električnega omrežja ter modernizacija javne razsvetljave. Regulirati je Nikovo in Idrijo ob njunem sotočju ter Idrijo navzgor mimo »Mejce«.

Parke, nasade, zelenice v mestu je boljje vzdrževati, ustvarjati nove in jih opremiti s klopimi ter koši za odpadke. Posebno skrb je treba posvetiti priljubljenemu in znanemu sprehajališču Rake.

Komunalne objekte: telovadišče, športni stadion, skakalnico in druge naj prevzame v upravo in vzdrževanje krajevna skupnost v mestu. Prav tako naj prevzame ta skupnost

tudi kopalni bazen, javno kopalnico in telovadnico, ko bodo zgrajeni.

Olepšava mesta, ulic, hiš, vrtov naj bo stalna skrb pristojnih društev, krajevne skupnosti in vseh organov delovnih organizacij ter hišnih svetov.

Za kulturne prireditve je čimprej usposobiti rudniško dvorano. Urediti je predvsem ogrevanje, tako da bi bile možne prireditve tudi v zimskem času. Klubske in društvene prostore je vsaj začasno urediti in pridobiti v starem magazinu. Z daljšo perspektivo pa je misliti in pripravljati pogoje za gradnjo kulturnega ali delavskega doma.

Trgovina naj dobi specializirane prodajalne, posebno take, ki privabljajo tujce. Nekatere prodajalne naj bodo odprte tudi ob nedeljah in praznikih (delikatesa, galanterija, sadje, kruh).

V obrti je poskrbeti za uslužnostne delavnice za popravilo športnih in turističnih potrebščin ter delavnice za krpanje zračnic in plaščev vseh vrst motornih vozil.

Organizirati je servise za izposojanje športnih in turističnih rekvizitov ter servise za izdelavo spominkov.

Na področju gostinstva naj sam razvoj pokaže potrebo po novih objektih. Pri gradnji pa je predvsem prisluhniti razvoju gostinstva ter usmerjenosti in željam tujcev. Vse to naj odloča, ali bo treba graditi mala in prikupna gostišča ali klasične hotele. Razvoj že sedaj kaže na motele, weekend naselja, campinge in prikupne domače gostilne. S pripravami in izdelavo programov je treba začeti takoj.

Predvsem je na tem področju proučiti obstoječo organizacijsko mrežo gostinstva v družbenem sektorju. Sedanja razdrobljenost gostinstva v mestu na tri podjetja nikakor ne ustvarja pogojev za nadaljnji razvoj gostinstva in turizma v idrijskem centru.

Gostinski obrati morajo nuditi svojim gostom, posebno tujcem predvsem domača specialna jedila, bodisi posamična ali cele menuje. Taka domača jedila so: žlikrofi z bakalco, hosta s koruznimi žganci, smukavec z oženjeno polento, fižolovka z domačimi bleki, bizgic (ričet s kislim zeljem skupaj), štruklji zabeljeni z masovnikom, šara. Med močnatimi jedmi pa omenjamo: željševo, ocvirkovco, gabanco in patanc. Za dober tek pa seveda ne sme izostati geruž.

Na jedilniku pa ne smejo manjkati tudi ribe, divjačina in domači narezki kot šebreljski želodec in podobno.

V bodočnosti bo prav razmisliti in urediti predlog ribičev o posebni ribji restavraciji. V njej naj bi bile gostu na razpolago vedno sveže ribe, predvsem domače postrvi in lipani ter divjačina iz idrijskih gozdov. Poleg tega pa ne smejo manjkati tudi druge

idrijske posebnosti. Restavracija naj bi stala nekje blizu kmetije pri Zagodu. Tu bi bilo možno graditi tudi weekend naselja in celo camping.

Iz mesta je organizirati tudi nadelavo poti do številnih razglednih točk in izletišč. Na te točke je poti tudi markirati, ob njih postaviti klopi, na razglediščih pa opozorilne razgledne table.

Središča športnega in kulturnega življenja in organizator prireditev naj bi bile športne in kulturno-prosvetne organizacije. Zato naj krepkeje razvijejo vse veje svojih dejavnosti med domačini in skrbe za stalne domače prireditve in tuja gostovanja. V mestu in večjih naseljih naj bi te organizacije omogočile razne revije, nastope, prireditve, tekmovanja tako mestnega, občinskega, okrajnega in republiškega ter zveznega pomena. Take prireditve privabljajo tujce in pomagajo razvijati turizem.

Pristojne organizacije in forumi naj organizirajo tudi gospodarske, umetniške, književne in druge razstave, ki naj bodo stalne in občasne. V take namene je treba preskrbeti potrebne razstavne prostore.

Za vse prireditve je že v zimskem času treba sestaviti koledar prireditev za novo turistično sezono v naslednjem letu in ga tudi javno objaviti.

Osrednja turistična prireditev v mestu, idrijskem centru, naj bi bil »Dan rudarja«, združen s čipkarskim festivalom. Praznovanje tega dne naj bi poživilo s številnimi prireditvami, ki bi lahko trajale tudi več dni (Idrijski ali Turistični teden), in oplemenitili praznovanje z novo vsebino, pri kateri pa ne sme izginiti stara rudniška in idrijska tradicija. Taka prireditev naj postane tradicionalna. Za njeno organizacijo in program naj se ustanovi poseben odbor.

V občinskem merilu pa bo treba posvetiti praznovanju občinskega praznika konec septembra vso pozornost. Ob tem prazniku naj bi prišla do javnega izraza predvsem gospodarska in druga rast komune.

Rekreacijski centri

Za poldnevno, celodnevno nedeljsko rekreacijo delovnega človeka je razvijati na območju idrijskega TC naslednje turistične točke in postojanke:

1. »Mejco« na vzhodnem robu mesta ob Idrijci.
2. Dolino Idrijce v gornjem toku, posebno pa sotočje Belce in Idrijce ter Idrijske Klavže.
3. Hleviške planine in senožeti z obema planinskima kočama.
4. Celotno Vojskarsko planoto.

Sedanji bife naj se razvije z vso ravnico, od Idrijce do bregov, v gostinsko rekreacijski poldnevni in nedeljski center.

Reorganizirati sam gostinski obrat tako, da bo zadovoljil novim zahtevam gostinstva in zahtevam gostov. Na celotnem platoju je postaviti kotalkališče, drsališče, tenis igrišče, plesišče, hokej igrišče, balinišče in kegljišče.

V bregu nad ravnico je postaviti nekaj weekend hišic. Parkirni prostor naj bi bil na desnem bregu Idrijce onkraj visečega mostu pri stadionu in proti Ljubevščici. Perspektivno pa bo treba parkirni prostor približati centru in ga postaviti ali na zgornjem ali pa na spodnjem delu ravnice.

Ce bi se imela gradnja olimpijskega bazena na Lenštatu posebno zavleči, bi bilo treba premisliti postavitev in umestnost montažnega bazena v sami »Mejci«.

Bela in Klavže

Ob poti v Belo je v dolino Idrijce zaščititi obsežno okolico »Divjega jezera«. Tu je namreč pravcati botanični vrt. Ob jezeru naj bi postavili nekaj klopi in uredili obhodno pot.

Tolmuni (žomfi) v Idrijci, od jezera navzgor, bodo ostali prirodni kopalni bazeni za številne Idrijčane in tujce kljub temu, da bo v mestu zgrajen kopalni bazen.

Tem kopalcem bo treba posvetiti skrb z organizacijo ambulantnih bifejev, ki naj bi poslovali ob dnevih množičnega kopanja vzdolž celotne struge Idrijce.

Ob bazenu »Na lajštu« je nujno urediti parkirni prostor za motorna vozila, postaviti nekaj začasnih kabin, javno stranišče in nekaj ležišč iz desk za sončenje kopalcev. Na levem bregu so nad cesto tudi možnosti za postavljanje weekend hišic, prav tako so velike možnosti tudi za šotorjenje in za razne športne igre.

Gostišče v Beli naj bi preuredili v značilno kmečko gostilno s kuhinjo in z raznimi domačimi specialitetami. Gostišče naj bi čimprej dobilo tudi električno razsvetljavo. Prešlo naj bi iz družbenega sektorja v privatni sektor lastništva, še predno bo potekla pogodba med privatnim lastnikom in hotelom »Nanos«.

Dalje po dolini navzgor bo treba zaščititi soteski Belce in Idrijce. Zaščita naj bi se začela že ob vstopu v obe soteski in bi potekala do izvirov obeh rek.

Nato bi bilo potrebno začeti odpirati posamezne tesni, tolmane, slapove in druge prirodne lepote v obeh strugah. Do posebno lepih in zanimivih prirodnih pojavov bo treba naredati dostopne poti in tako omogočiti ogled tujcem ter domačim turistom in planincem.

Ko bo zgrajena gozdarska cesta Mrzla rupa—Krekovše, bodo odprti turizmu in planinstvu višji severni bregovi Golakov. Nad to cesto v višini okrog 1200 m je že sedaj lepa cesta, ki veže Male Lazne—Poslušanje z Malo goro. Med obema cestama pa je lepa gozdna pot s Hudega polja na Krekovše. V bodočnosti bo zgrajen še podaljšek ceste Bela—Idrijske Klavže od Klavž proti Mrzli rupi. Tako bodo dolini Idrijce in Belce ter bregovi in grebeni Golakov odprti ne samo za pešce, pač pa tudi za motoriziran promet. Zaradi bogatih lovišč, posebno gamsov, bo treba bolj razviti lovski turizem in postaviti nove lovske kočice in zavetišča.

Pred nadaljnjim razpadanjem je nujno rešiti nekdanje gospodarske gozdarske objekte. Na Belci Belške in Putrihove klavže, na Idrijci pa Idrijske klavže in jih postaviti take, kot so bile nekoč. Te objekte bi bilo treba še posebej zaščititi pred nadaljnjim razpadanjem. Z obnovo vseh klavž naj bi jim določili tudi turistični namen. Nekatera bi prišla v poštev za prenočevanja, druge pa bi namenili bifejem ali celo malim restavracijam.

S ponovno zajezitvijo Idrijskih klavž bi omogočili nastanek lepega gorskega umetnega jezercica. V jezeru naj bi zaredili ribe, okolico obljudili z weekend naselji, v samem objektu klavž pa naj bi nastala mala in prijetna restavracija. Naselje in restavracijo bi bilo možno elektrificirati, saj je le kak km zračne črte do prvega kmeta Bašteta, pri katerem že sveti elektrika.

Poleg počitniškega in zdravstvenega turizma (zrak, gozdovi, kopanje) so dani pogoji tudi za razvoj športnega turizma (lov, ribolov). Na vse strani so možni tudi lepi izleti (izvir Idrijce, na Vojsko, v Čekovnik, na Golake itd.).

V bližini klavž so tri kmetije: pri Tratniku, pri Rižnikarju in pri Klavžarju. Tudi pri njih bo možno sčasoma dobiti prenočišče, kmetijske pridelke ter zdravo kmečko domačo hrano.

Hleviše s planinsko kočico

Ko bo iz Slačnic razširjena in utrjena vozna pot ali cesta do Volčjih jam, bodo odprte velike možnosti za razvoj sedanje kočice na Hleviških planinah v popoldanski ali pa celodnevni rekreacijski center Idrijčanov. Dostop z lažjimi motornimi vozili v neposredno bližino kočice bo povečal njen obisk. Tako bo v višini 850 m nastal lep kotiček oddiha, nova točka popoldanskega ali celodnevnega turizma.

V kmečki hiši pod kočico bo treba opremiti in urediti spalnico in kuhinjo, ki naj bi jo uporabljale družine. V tej kakor tudi

v sami koči je urediti razsvetljavo, bodisi električno (agregat) ali pa plinsko.

V bližnji bodočnosti bo verjetno treba že misliti na razširitev same kočice. Prav kmalu pa bo treba urediti kuhinjo, pripraviti plesišče, športne prostore in otroška igrišča.

Parkirni prostor bo v lepem gozdu v Volčjih jamah, od koder je pet minut do kočice.

Iz kočice so možni lepi izleti in ture. Na vrh planin, v Slanice, na Kočevše in Vojsko, v Čekovnik, na vrh Bele in v Belo.

Vojskarska planota

Vojsko je vsekakor prva in najvažnejša točka idrijskega turističnega centra, ki jo bo treba izdatneje in hitreje razvijati.

Vojskarsko planoto deli grapa oziroma potok Gačnik na dva dela.

Planoto Vojšico na njegovem desnem bregu pa vse do skrajnega njenega roba nad Trebušo, Oblakovim vrhom in Kanomeljsko dolino bi bilo nujno zaščititi. Tu so znane partizanske kmetije: Petra Ogalškega, Vojšičarjeva, Žgavčeva, Stržnikarjeva in druge; tu je veliko partizansko grobišče; tu je tiskarna »Slovenija«; na tej planoti so bile težke in odločilne borbe; tu je bila izbojevana v zadnji sovražni ofenzivi zmaga partizanskega orožja.

Planota je zanimiva tudi v botaničnem oziru.

Hiše navedenih kmetij naj bi počasi obrnili v korist partizanskega turizma, planoto, kjer je grobišče, pa spremenili v naraven park. Na planoti bi lahko postavili tudi več partizanskih taborišč.

Del Vojskarske planote na levem bregu Gačnika s središčem v vasi bi prepustili razvoju ostalega turizma.

Ob obstoječem planinskem domu »Rudar« s 40 ležišči bo treba razširjevati prenočitvene kapacitete po kmetijskih hišah. Možnosti za to so velike skoro v vseh hišah do konca Gačnika in do Bendijskega vrha. Verjetno pa bo treba kmalu misliti tudi na novo gradnjo hotela ali doma. Razmisliti bo treba, kako bi izkoristili že vgrajene temelje pred leti začete gradnje hotela.

Postavljanje weekend hišic bi prišlo v poštev le na tej strani Gačnika in okoli bodočega umetnega jezera pod kmetijo v Krpciji.

Umetno jezero bi bilo namenjeno gojenju rib, plavalcem in kopalcem ter zimskim športom. Tako bi na Vojskem omogočili razvoj plavanja in vse zimske športe na ledeni ploči.

Spričo obilice snega, ki tudi dolgo traja, lepih smuških terenov bo treba poleg obstoječe vlečnice postaviti še več manjših in prenosljivih žičnic-vlečnic. Nekoč v perspektivi pa bo treba uresničiti tudi že zelo staro misel

in predlog o žičnici iz Kanomeljske doline na Vojsko. Seveda je treba premisliti in preučiti, kaj je cenejše. Ali modernizirati cesto Idrija—Vojsko in jo držati odprto v vseh letnih časih ali pa zgraditi žičnico iz Kanomlje.

Za zimske športe so vsekakor dani na Vojskem prav vsi pogoji. Prav tako je možno v velikem obsegu razvijati zdravstveni in počitniški turizem v vseh letnih časih. Tu so: višinski zrak, sonce, lepi gozdovi, senožeti, zdrava pitna voda.

Z gradnjo novih gostinskih kapacitet bo treba rešiti tudi vprašanje vodovoda sredi vasi, kanalizacije, parkirnega prostora in še kaj.

Trgovinico v vasi bo treba modernizirati in jo v letni sezoni okrepiti z ambulantno trgovino ter postaviti nekaj prenosljivih paviljonov, v katerih naj bi turist dobil poleg tobaka tudi časopise, revije, razno galanterijo, predvsem pa spominčke.

Rešiti bo treba tudi vprašanje obrtniških in drugih drobnih uslug, kot so pranje in šivanje perila, popravilo čevljev, popravilo raznih športnih in drugih predmetov. Vse to naj bi opravljali domači ljudje.

Tudi na zabavo in razvedrilo turistov bo treba pomisliti. Postaviti bo treba plesišča na prostem, ki naj bodo delno tudi pokrita. Plesu naj v zimskem času služi dvorana planinskega doma in dvorane v bodočih novih objektih. Najti bo treba tudi športne prostore (balinišče, odbojka itd.). Domovi naj bi za goste organizirali razne izlete po planoti in izven nje. Na ciljih je treba prirediti razne zabave, igre, piknike in podobno.

Eden glavnih problemov za razvoj turizma na Vojskem pa je cesta iz Idrije. Ne gre samo za njeno redno vzdrževanje, pač pa za razširitev, napravo izogibališč in stalno pluzenje v zimskem času. Tudi vozni red bo treba prilagoditi željam in potrebam turistov.

Dolgo ne bo več mogoče čakati tudi s telefonsko povezavo Vojskega z idrijsko avtomatsko telefonsko centralo.

Ostali kraji v centru

Tudi ostala večja naselja v idrijskem in ostalih turističnih centrih imajo pogoje za razvoj izletniškega in prehodnega turizma. Z ustvarjanjem prenočitvenih zmogljivosti bi ti kraji mogli razvijati tudi zdravstveni in počitniški turizem.

Semkaj bi prišle kraje: Sp. Idrijo, ki ima lepe možnosti za kopanje, lov in ribolov; Ledine, oba Vrsnika, Dole, Šebrelje, Kanomljo in Zavratac v idrijskem centru, Godovič, Lome, Koševnik v črnovrškem centru ter Ravne in še nekatere vasi v cerkljanskem turističnem centru.

V vseh teh krajih bi morali izdatneje razvijati privatno gostinstvo ter ustvarjati možnosti prehrane in prenočevanja v kmečkih hišah. Tako privatnim gostilničarjem kakor tudi ostalim privatnikom, ki bi ustvarjali možnosti za razvoj turizma, bi bilo treba nuditi največje davčne in kreditne ugodnosti. Pod takimi pogoji naj bi si uredili lokale, sobe in kuhinje. Vsi pa bodo seveda morali nuditi tudi toplo hrano, česar danes ni, razne domače specialitete in tudi preprosto domačo hrano. Tam, kjer je to le mogoče, naj bi se kmetje že začeli vključevati v turizem.

Vsi našeti kraji so z dobrimi cestami povezani s središčem občine in v številne kraje vodijo tudi lokalne avtomobilske proge.

Pri razvijanju takega turizma je treba imeti pred očmi, da se ljudje umikajo vedno bolj trušču in gneči ter iščejo mirnih kotičkov. Zato se bo marsikdo odločil za letovanje v nekoliko odročnejših krajih. Poskrbeti bo treba le za čiste sobe in preprosto domačo hrano. Takih počitnic si ljudje vedno bolj želijo.

Cerkljanski turistični center

Središče tega centra je vas Cerkno.

Gostinstvo: Gostilna »Pri Lovcu«, sedežev 124, sob 7, ležišč 13; gostilna »Pri Maksu«, sedežev 60; privatne sobe Magajne, 6 sob, 8 ležišč; kavarna s 60 sedeži. Dijaški dom z več prenočišči.

Usluge za motorna vozila: Bencinska črpalka in privatna mehanična delavnica za popravilo motornih vozil.

Informacije: Turistično društvo, Planinsko društvo, krajevni urad.

Podjetja: Trgovine, pekarna, mesnica, kino, zdravstvena postaja.

Sprehajališča: V Log in bolnico »Franjo«, do Novakov, na Kladje, do Želina, proti Počam, Zakrižu.

Izleti: Črni vrh, Zg. Novaki, Robidensko brdo, Škofje, Bevkov vrh, Ravne, Trebenče in ostale vasi pod Poreznom.

Ture: Porezen, Kojca, Blegoš.

Gostišča: Log, Novaki, Kladje, Želin, Jesenica, Vrh križa, Bukovo.

Planinske postojanke: Porezen, Črni vrh, Robidensko brdo in Ravne.

Posebnost: Aragonitna jama v Ravnah.

Lovska družina, ribiški poverjenik.

Kopanje: Idrijca.

Športni objekti: Igrišče in smuška skalnica.

Kulturni objekti: Zadrugi dom z dvorano.

Društva: Športno društvo, prosvetno društvo.

V centru je možno razvijati izletniški in prehodni turizem, zdravstveni in počitniški turizem, predvsem pa partizanski turizem.

Poseben poudarek bo na razvijanju partizanskega turizma. V ta namen bodo morali organi spomeniškega varstva izdelati kataster zgodovinsko in partizansko zanimivih hiš in drugih objektov, ki jih bo zaščititi in določiti partizansko obeležje. Tak kataster bo služil za izdelavo novega urbanistično-ureditvenega načrta vasi. Del vasi bo torej zaščiteno, ostali del pa se bo prosto razvijal in moderniziral.

V okviru partizanskega turizma bo treba modernizirati cesto do Loga in od tod napraviti nov odcep sodobne ceste čim bližje bolnici. Na koncu odcepa bo pripraviti parkirni prostor za vse vrste vozil. V bližini vhoda v bolnico bo postavljeno partizansko taborišče s kuhinjo. V taborišču bo možno prenočevati, dobiti partizansko enolončnico in se seznaniti s partizanskim življenjem.

Zaradi boljše povezave z Gorenjsko bo treba napraviti cesto s Črnega vrha do Blegoša, kjer bo priključek na cesto iz Škofje Loke.

V Cerknem bo urejen poseben prostor za stalne inčasne razstave.

Na področju komunale bo treba urediti oziroma regulirati oba potoka skozi vas, napraviti nov vodovod, kanalizacijo vasi in izboljšati javno razsvetljavo.

Olepšava vasi, hiš in ulic mora biti stalna skrb turističnega društva in krajevne skupnosti.

V perspektivi bo treba misliti na izgradnjo kulturnega ali partizanskega doma.

Trgovsko mrežo bo treba specializirati in predvsem poskrbeti za prodajalno sadja in zelenjave. Pričeti bo treba tudi z izdelavo spominkov in poskrbeti za opravljanje raznih uslug, ki jih potrebujejo turisti.

Gostinstvo naj bi širili v okviru obstoječih kapacitet in možnosti. Obstoječe privatne gostilne je izkoriščati v polnem obsegu, usposobiti pa je tudi prostore bivše restavracije. V združenem domu je možno pridobiti več tujskih sob, le opremiti jih bo treba. V Logu pa bi bilo treba za letno sezono zgraditi pokrito teraso ob obstoječem gostinskem lokalu, ki sicer izven turistične sezone zadovoljuje.

Za iniciativo in dejavnost društev veljajo smernice, ki smo jih nanizali v poglavju idrijskega centra.

Glavna turistična letna prireditve naj bi bila v cerkljanskem centru praznovanje pusta, ki naj bi trajalo dva dni. Osrednja točka tega praznovanja bi bili nastopi »laufar-

jev«. Poleg teh nastopov pa naj bi bile organizirane še druge prireditve. Oživetje je treba stare vaške običaje, navade in tradicije vseh vrst.

Turistični center v Črnem vrhu nad Idrijo

Središče centra je vas Črni vrh.

Gostinstvo: Gostilna in prenočišče Pagon, sedežev 114, sob 9, ležišč 19; gostilna in prenočišča pri »Metki«, sedežev 130, sob 6, ležišč 12; gostišče pri Korenču, sedežev 45 in gostilna »Pod Špikom«, sedežev 50.

Informacije: Turistično društvo, krajevni urad.

Kino dvorana z odrom.

Društva: Prosvetno društvo in TVD »Partizan«.

Sprehodi: Lome, Predgrize, Koševnik, Brinov grič, Zadlog, Godovič, na vrh serpentin, Mala in Velika peč.

Ture: Javornik, Mala gora, Tisovec, Špik.

Gostišča v okolici: Godovič, Koševnik, Mrzli log.

Planinske postojanke: Javornik.

Športni objekti: Skakalnica, številne proge za tek, slalom in veleslalom ter smuk in številna sankališča.

Perspektiva centra

Na planoti bo še nadalje razvijati tako letni kot zimski turizem. V poštev pride izletniški, prehodni, zdravstveni, počitniški in športni turizem.

Tudi za Črni vrh je nujno potreben urbanistično-ureditveni načrt.

Na področju komunale je treba modernizirati in asfaltirati republiško cesto Godovič—Črni vrh—Col, dalje urediti vodovod, kanalizacijo in javno razsvetljavo vasi ter trg in park sredi vasi.

Za olepšavo in čistočo vasi je treba stalno skrbeti.

Postaviti bo treba bencinsko črpalko.

Privatno gostinstvo je izboljšati, modernizirati z opremo vred. Povečati bo treba tudi število privatnih sob za tujce.

Nedograjen objekt »kolonija« je treba usposobiti za gostinstvo.

Za zimski turizem bo treba zgraditi več žičnic, od teh naj bi bile v večini prenosne.

Zgraditi bo treba kopalni bazen.

Gostinski in turistični kadri

Pomanjkanje strokovnega gostinskega in turističnega kadra narekuje gostinskim podjetjem, turističnim društvom ter drugim orga-

nom in činiteljem, ki so odgovorni za razvoj turizma v občini, da posvete vzgoji kadra več skrbi in ji namenijo več sredstev in več štipendij. Le-te je treba razpisovati za vse vrste gostinskih in turističnih šol, od srednjih do visokih.

Turistična društva bodo morala dobiti strokovne turistične delavce z višjo izobrazbo. Taka potreba se namreč že nujno postavlja pred idrijsko turistično društvo.

Turistična vzgoja

Za sedanje gostinske in turistične kadre kakor tudi za prebivalstvo na sedežih turističnih centrov, pozneje pa tudi za prebivalce ostalih krajev v občini, bo treba v zimskih sezonah stalno organizirati razne strokovne in splošne tečaje, predavanja, seminarje, tribune in javne razprave.

Za gostinske in turistične delavce bo treba organizirati tudi strokovne ekskurzije v druge kraje ter občasne strokovne prakse in hospitacije kadrov v večjih gostinskih obratih izven občine ter v raznih potovalnih birojih in podjetjih.

Propaganda

Brez dobre propagande ni turizma. Seveda je najboljša reklama zadovoljen gost, turist, izletnik. Toda tudi brez druge propagande ne gre, biti mora kulturna, sodobna in učinkovita. Potrebna pa so sredstva.

Propaganda mora biti različnih vrst in oblik. Od najbolj enostavnih lističev, obvestil, reklam, črtežev in zemljevidov do najbolj razkošnih večbarvnih prospektov, pokrajinskih filmov in televizijskih posnetkov.

Dobro sredstvo so tudi izdelki domače obrti (čipke, suha roba), lokalni in umetniški spominki, črno bele in barvne razglednice.

Koordinacija dela

Glede na postavljene perspektivne naloge za razvoj turizma v občini je nujno potrebna najtesnejša povezava in koordinacija dela med vsemi organizacijami in organi, ki delajo na ta ali oni način za razvoj turizma. To naj velja predvsem za naslednje organizacije: turistična društva, planinska društva, lovske in ribiške družine, počitniško zvezo, taborniške odrede, sekcijo jamarjev, za vse športne in kulturne organizacije, za trgovske, gostinske, obrtne, prometne in komunalne delovne organizacije. Vse delo mora biti vsklajeno tudi z delom pristojnih občinskih organov, tako upravnih kakor tudi pristojnih svetov, komisij in same občinske skupščine.

Dokler ne bo ustanovljena občinska turistična zveza, naj se turistična društva v občini povežejo v stalno konferenco. Na sestankih in posvetih naj koordinirajo svoje delo, ga vsklajujejo z občinskimi programi in si med seboj pomagajo.

Za sestavljanje letnih programov razvoja turizma v občini naj se pri občinskem svetu za blagovni promet in turizem ustanovi stalna komisija.

Komisija naj bi letne plane sestavljala na osnovi finančnih zmogljivosti celotne komune. Sestavljali pa naj bi jo turistični delavci, gostinci, ekonomisti, planerji, bančniki, urbanisti, kulturni delavci in komunalci.

SKUPŠČINA OBČINE IDRİJA

13. seja skupščine občine Idrija, 25. VI. 1964

Na tej seji so odborniki poslušali:

1. poročilo o gibanju gospodarstva za prvih 5 mesecev 1964,

— poročilo o delu sanitarne inšpekcije,

— poročilo o poslovanju družbenega investicijskega sklada občine Idrija za leto 1963.

2. Sprejeli so naslednje odloke:

— odlok o prenosu zadev iz pristojnosti skupščine občine Idrija na njene svete,

— odlok o avtobusnih postajah,

— odlok o dopolnitvi odloka o posebnih obveznostih nosilcev stanovanjske pravice, ki uporabljajo več prostorov, kot je potrebno, da bi se štelo, da je stanovanje smotno izkoriščeno,

— odlok o prenehanju veljavnosti odloka o določitvi območij, za katera se lahko ustanovijo stanovanjske skupnosti,

— odlok o pavšalni tarifi za osemenjevanje goved in o pripuščanju plemenjakov na območju občine Idrija.

3. Sprejeli so odredbo o ponovni tuberkulizaciji goved na območju občine Idrija.

4. Sprejeli so odločbe o

— potrditvi sprememb in dopolnitev zadalnih načrtov za mesto Idrija

— potrditvi pravilnika o notranji organizaciji in delu, delovnih razmerjih in delitvi sredstev občinskega sodišča v Idriji

— prenehanju poslovanja stanovanjske skupnosti za območje mesta Idrije

— ustanovitvi krajevne skupnosti Idrija, Sp. Idrija, Cerkno in Črni vrh.

— potrditvi statutov krajevnih skupnosti Idrija, Sp. Idrija, Cerkno, Črni vrh in Godovič.

5. Obravnavali so 27 predlogov statutov delovnih organizacij in dali nekaj priporočil.

6. Izdali so soglasje kolektivu Čipka in Simplexa za prehod na 42-urni delovni teden.

7. Najeli so posojilo za nadzidavo hiše v Rožni ulici v Idriji in za ureditev TV pretvornika v Cerknem.

8. Sklenili so financirati izgradnjo bolnice v Šempetru.

9. Sklenili so izvesti fluorografiranje prebivalstva v občini Idrija meseca maja 1965.

10. Antona Gateja iz Cerkna so oprostili plačila stroškov zdravljenja s pogojem, da vzdržuje starše.

11. Volitve in imenovanja:

V upravni odbor Gozdnega sklada so imenovani: Predsednik: Slavko Leskovšek iz Idrije. Člani: inž. Cveto Velikonja iz Črnega vrha, Ivan

Leskovec iz Dolov, Justin Strel iz Idr. Krnic, Franc Toplak iz Idrije, Andrej Razpet iz Oreha in Karel Rudolf iz Črnega vrha.

— Razrešeni so bili dosedanji člani UO sklada za šolstvo.

Tov. Mimico Puhek so imenovali za v. d. direktorja Osrednje nepopolne osnovne šole v Idriji.

— Za člana UO zavoda za zdravstveno varstvo N. Gorica so imenovali tov. Rada Prelovca iz Idrije.

— Za člana DS Zdravstvenega doma Idrija so imenovali tov. Vlada Velikonja iz Idrije.

— Za inšpektorja za kmetijstvo pri skupščini občine Idrija so imenovali tov. inž. Jožeta Veharja iz Črnega vrha.

14. seja skupščine občine Idrija, 26. 9. 1964 v Cerknem

1. Poslušali so poročilo o delu podjetja »Konfekcija v izgradnji« Idrija.

2. Sprejeli so:

— odlok o dohodnini v stalnem znesku v občini Idrija za leto 1964,

— odlok o podaljšanju veljavnosti odloka o občinskih dokladah za leto 1963 v občini Idrija,

— odlok o spremembah in dopolnitvah odloka o občinskem prometnem davku,

— odlok o spremembah in dopolnitvah odloka o občinskih taksah,

— odločbo o odpravi vajeniške šole v Idriji

— sprememba odločbe.

3. Potrdili so zaključni račun Komunalnega zavoda Idrija.

4. Volitve in imenovanja:

— Mihaela Ferjančiča so razrešili dolžnosti članstva v svetu za blagovni promet in dolžnosti predsednika tega sveta,

— Franca Skoka iz Idrije so imenovali za predsednika sveta za blagovni promet,

— Ivana Grošlja so imenovali za člana sveta za blagovni promet,

— Josipa Revna so razrešili dolžnosti šefa uprave za dohodke skupščine občine Idrija. Za novega šefa so imenovali Bruna Veharja iz Idrije,

— Draga Erjavca iz Idrije so imenovali za v. d. šefa občinskega inšpektorata,

— Viktorja Korelja so imenovali za vodjo skupine za gospodarske analize in gospodarsko planiranje pri oddelku za gospodarstvo skupščine občine Idrija.

— V komisijo za popis žrtev druge svetovne vojne so imenovani: Predsednik: Anton Vehar — predstavnik ZB. Tajnik: Marijan Vončina — re-

ferent za statistiko pri Obs. Člani: Ciril Kumar — tajnik obč. odbora ZB, Drago Erjavec — predstavnik Obč. odbora RK, Cveto Hvala — predstavnik obč. odbora SZDL, Rado Milošević — socialni delavec, Ivan Bevk — uslužbenec odseka za NO pri Obs.

— Pavla Makuca iz Cerkna so razrešili dolžnosti članstva v komisiji za pomoč obsojencem. Prav tako so razrešili dolžnosti članstva v navedeni komisiji Adolfa Goloba.

— Za nova člana so imenovali Antona Platišo, delavca iz ETE, in Rada Miloševića, socialnega delavca iz Idrije.

— Tomaža Gaberca iz Idrije so razrešili dolžnosti članstva v svetu bolnice za duševne bolezni Idrija.

— Namesto njega so imenovali Cveta Prelovca iz Sp. Idrije.

— Staneta Koklja, upokojenca iz Idrije, so imenovali za člana sveta Lekarne Idrija.

— Iva Prelovca iz Idrije so imenovali za člana UO Delavske univerze v Idriji.

— Tomaža Marušiča so razrešili dolžnosti predsednika UO Zavoda za pravno pomoč.

— Namesto njega so imenovali Franca Dičiča iz Idrije.

Slavnostna seja skupščine občine Idrija
26. 9. 1964 v Cerknem

Ob občinskem prazniku dne 26. septembra 1964 je bila v Cerknem slavnostna seja. Na tej seji je predsednik občinske skupščine tov. Dolenc najprej predlagal enominutni molk v spomin padlim borcem 16. SNOB »Janka Premrla-Vojka«. Nato so določili delegacijo, ki bo položila venec na grobnico padlih borcev v Cerknem.

Za člane delegacije so izvolili: Franja Cesarja iz Godoviča, Jožico Kuštrin iz Idrije in Marijana Kovača iz Idrije.

Nato je imel predsednik skupščine slavnostni govor.

TELESNA VZGOJA

Nogomet

Kakor smo pričakovali, so ob koncu tekmovanja v severnoprimerški ligi naši nogometaši zasedli 6. mesto, s katerim moramo biti kar zadovoljni, če upoštevamo, da so se pojavili na igrišču po večletnem presledku.

Prijetno pa so nas presenetili mladinci »Rudarja«, ki so postali prvaki severnoprimerške lige za sezono 1963-1964.

Clansko in mladinsko moštvo v mrtvi sezoni ni imelo dobrih pogojev za pripravo na pomladansko tekmovanje. Mladinci so 22. julija nastopili v prijateljski tekmi z mladinci iz Rijeke, ki so bili v Idriji na počitnicah. Domačini so zmagali s 4:2, igra pa ni bila na posebni višini. Dne 30. avgusta so nastopili člani v prijateljski tekmi s »Partizanom« iz Tolmina in gostje so zasluženoma zmagali s 6:1, čeprav je bila razlika v golih previsoko izražena. Dne 6. septembra so imeli v gosteh še »Usnjarja« z Vrhnike in tekmo prav tako izgubili s 3:5.

Vse to je dalo slutiti, da naše moštvo tudi letos ne bo doseglo zaželenih uspehov, zato pa nas je toliko bolj razveselilo s prvimi tekmami.

Okrajna nogometna liga

Nogometna podzveza v Kopru je sklenila, da se v novi sezoni ustanovi enotna okrajna liga, ki bo obsegala celotno ozemlje koprškega okraja.

Rudar-Sidro iz Pirana 4:2. Tekmovanje se je začelo 20. septembra in prvi naši gostje so bili Pirančani. Tekma ni bila na posebni ravni, ker se je obema moštvoma poznalo, da sta šele na začetku tekmovala. Idrijčani so imeli boljše napadalno vrsto in z malo več sreče bi bil rezultat lahko celo boljši. Prvi dve točki sta torej ostali doma in bili smo jih še posebno veseli, ker smo spoznali, da naše moštvo le ni tako slabo. V predtekmi sta se srečali tudi mladinski moštvi obeh klubov. Kakor smo pričakovali, so tudi tu naši mladinci zmagali s 6:2.

Partizan iz Pivke-Rudar 0:3. V drugem kolu so naši nogometaši odšli v Pivko. Tamkaj so naleteli na slabše moštvo, slabega sodnika in na zelo slabo igrišče. Čeprav so imeli Idrijčani v prvem polčasu veliko premoč, je niso znali izraziti v golih in moštvi sta odšli na odmor brez gola. V drugem polčasu so naši uredili napadalno vrsto in jo pomladili, kar je rodilo tri gole ter nam je prineslo zmago in nadaljnji dve točki.

Rudar-Tabor iz Sežane 0:2. V tretjem kolu 4. oktobra smo dobili v goste zelo dobro moštvo iz Sežane, ki je tudi popolnoma zasluženoma odneslo zmago. Čeprav so tudi naši napadalci imeli nekaj lepих prilik za zadetek, ki jih pa niso znali izkoristiti, smo kar zadovoljni, ker nas je odlični vratar rešil še večjega poraza.

Mladinci so tudi tokrat potrdili svoj sloves prvakov in premagali goste istega kluba z 10:2.

Mladinci okrajni prvaki

Ker smo imeli v pretekli sezoni dva mladinska prvaka, enega na severu, drugega pa na jugu, je koprška nogometna podzveza sklenila, da odigra medsebojno tekmo za prvenstvo okraja na nevtralnem igrišču. Prvotno je bila določena tekma v Sežani, kasneje pa so jo preložili v Koper, kjer sta se srečali naše moštvo in mladinsko moštvo iz Dekanov. Tekma je bila zelo borbeno. V prvem polčasu so Dekančani dosegli gol, kate-rega pa so Idrijčani izenačili v drugem polčasu. Ker je tudi v podaljških ostal rezultat neizpremenjen, je bilo treba zmagovalca določiti s streljanjem enajstmetrovk, pri čemer pa so se naši mladinci izkazali za boljše strelce in so zmagali s 5:3. Okrajno prvenstvo so torej osvojili v zelo kratkem času in k uspehu moramo iskreno čestitati! S tem so se tudi uvrstili v republiško tekmovalje.

S tem uspehom se je tudi uresničila misel naših nogometnih funkcionarjev, da je treba posvetiti vso pozornost mladim igralcem.

Telovadba

Telovadba: Okrajno prvenstvo mladih tekmovalcev je bilo letos 10. maja za ženske v Dornberku in za moške v Sežani. Nastopilo je 8 moštev »Partizana«. Naši mladi tekmovalci so dosegli zadovoljive uspehe. Pri mlajših pionirjih je zmagala vrsta iz Nove Gorice z 228,1 točke pred Idrijo z 226,1 točke in pred Sežano, ki je dosegla 206,7 točke. V tekmoivanju mladincev v 3. razredu je nastopila sicer samo naša vrsta, vendar je svojo nalogo dobro opravila. Prvi je bil Alič pred Vidmarjem in Gnezdrom.

Istega dne so naši mladinci po daljši pavzi nastopili tudi na okrajnem prvenstvu v igri med štirimi ognji v Braniku, kjer so zasedli drugo mesto, samo dve točki za zmagovalci Novogoričani.

Po uspelem nastopu naših pionirjev na okrajnem prvenstvu so se z isto vrsto pionirjev in pionirk udeležili tudi republiškega prvenstva, ki je bilo v začetku junija v Kranju. Konkurenca je bila zelo huda, saj je sodelovalo nad 160 telovadcev. Doseženo drugo mesto predstavlja vsekakor zelo velik uspeh, ki daje slutiti, da si naše mesto počasi pridobiva nove telovadce, ki nas bodo v bodoče častno zastopali na vseh tekmoivanjih.

Naj kar na tem mestu poročamo, da smo imeli 6. junija v Idriji občinsko prvenstvo osnovnih šol, na katerem je sodelovalo 126 tekmovalcev s štirih šol. Tekmovali so v igri med dvema ognjema, v lahki atletiki in košarki. Končni uspeh je bil naslednji:

- moški: 1. Idrija 395,5 točke
- 2. Sp. Idrija 347,5 točke
- 3. Cerkno 338,2 točke
- 4. Vojsko 169 točk
- 2. Cerkno 178 točk
- ženske: 1. Idrija 211 točk
- 2. Cerkno 178 točk
- 3. Sp. Idrija 160 točk.

Namizni tenis

V začetku junija so se naši mladi igralci srečali v Kranju s tamkajšnjimi pionirji Triglava in Mladosti. Igrali so v petčlanskem moštvu z vsemi nasprotniki, kar pomeni, da so morali odigrati 10 tekem. Čeprav pošteno utrujeni, so premagali Triglav s 25:8, Mladost pa s 25:0.

Agilni aktiv NT iz Škofij pri Kopru je 10. maja organiziral mednarodno tekmoivanje moških in ženskih ekip. Nastopilo je 8 moških in 5 ženskih ekip. Naša moška ekipa je zasedla 3. mesto za Ljubljano in Trstom in kot prva primorska ekipa osvojila pokal Okrajne zveze za telesno vzgojo Koper. Tudi naša ženska ekipa je zasedla 3. mesto.

Istega dne so v Kopru nastopili tudi pionirji proti šol. društvu »Burja« iz Kopra. Pionirji so zmagali s 5:2, pionirke pa s 3:0.

Konec julija je bil na Opčinah pri Trstu mednarodni turnir ob srečanju mladincev Avstrije, Slovenije in Italije. Slovence sta zastopala naš »Rudar« in »Olimpija« iz Ljubljane. Po lepi in dobri igri so se naši mladinci srečali v finalu z »Olimpijo« in Trstom ter zasedli drugo mesto za Ljubljančani in pred Tržačani. Našo ekipo so

sestavljali Miloš Poljanšek, Rudi Troha in Stojan Vončina.

Dne 14. julija so naši igralci izkoristili priliko, ko so bili mladinci iz Reke v koloniji v Idriji. V srečanju so zmagali Idrijčani z visokim rezultatom 25:2.

Dne 1. septembra smo doživeli v Idriji prvo pomembnejše srečanje. V gosteh smo imeli zelo močno ekipo »Slavijo« s Čehoslovaške. Takim asom, kakor je na primer štirikratni čehoslovaški prvak Stanek, seveda naši tekmovalci niso bili kos. Sicer pa je bila to prireditev, ki naj bi naši publiki prikazala vso lepoto te vrste športa. Gostje so res pokazali odlično in lepo igro, ki je navdušila številne gledalce. Tokrat pa smo tudi ugotovili, kako nujno bi bilo, da bi naši tekmovalci dobili trenerja, ki bi jih usposobil tudi za težavnejša srečanja.

Namiznoteniška zveza Slovenije je poverila organizacijo I. republiškega turnirja za mladince in pionirje našemu klubu, ki ga je izvedel 19. in 20. septembra. Žal tokrat organizacija ni bila najboljša, ker je bila prvi dan rudniška dvorana zasedena in tega dne so morali tekmoivati v neprimernih razredih osnovne šole. Pohvaliti pa moramo naše igralce, ki so morali ponoči prenašati mize iz šole v dvorano, da so uredili vse potrebno za nemoteno odvijanje tekmoivanja. Na turnirju je sodelovalo 9 klubov iz Slovenije s 95 tekmoivalci. S Primorske je poleg našega kluba sodeloval samo še Miren.

V finale sta se med pionirkami uvrstili Seljakova in Gnezdova, ki sta nato med 24 tekmoivalkami zasedli 7. in 8. mesto. Pri pionirjih sta zasedla Julče Pavšič in Milan Miklavčič drugo mesto. Pri mladincih se je Miloš Poljanšek plasiral na 5. mesto.

Če smo še pred kratkim obupavali nad našo telesno vzgojo, moramo danes že ugotoviti, da so naši mladi tekmoivalci na najboljši poti, da dvignejo šport v našem mestu zopet na dostojno višino. Odprto ostane samo vprašanje, če bomo imeli dovolj vzgojiteljev in organizatorjev, ki bodo mladini nudili vse potrebne napotke.

Slavko Poljanšek

60-letnica planinskega društva Cerkno

Planinsko društvo Cerkno je proslavilo svojo 60-letnico 20. avgusta v planinski koči na Črnem vrhu nad Cerknem.

Dopoldne je bilo redno jesensko posvetovanje primorskih planinskih društev, kateremu so prisostvovali tudi zastopniki Planinske zveze Slovenije in zastopniki skoraj vseh primorskih društev. Društva so obravnavala v svojih poročilih vso problematiko, ki se ponavlja iz leta v leto in ki ji društva kmalu ne bodo več kos, če ne bodo dobila večje denarne podpore. Ugotovili smo, da je v vrstah starih planincev še vedno mnogo idealizma, s katerim se borijo za izboljšanje položaja planinskih postojank, ki zahtevajo vedno več modernega komforta in vedno večje izdatke. Tu nastaja načelno vprašanje, ali bomo smatrali planinsko udejstvovanje kot močan rekreacijski činitelj in ga v tem smislu tudi podpirali, ali pa kot zgolj gospodarske enote in zaprli marsikatero postojanko, ki je, gledana zgolj z gospodarskega stališča, že postala pasivna.

Stari planinci pešajo. mladinski dotok pa je premajhen, da bi lahko izpopolnil vodilne vrste. Planinski odbori starijo!

Na popoldanski svečanosti je društvo prejelo mnogo iskrenih čestitk k lepemu jubileju, dva najagilnejša odbornika — Milana Štravsca in Viktorja Jereba, pa je Planinska zveza Jugoslavije odlikovala in jima je predsednik Planinske zveze Slovenije tov. Lavrič izročil odlikovanja. Prijeten planinski program so dopolnili pevci, recitatorji in godba.

Na svečanosti je Viktor Jereb podal obširen historiat društva, ki vsebuje mnoge zanimivosti iz preteklosti in ga bomo zato objavili v prihodnji številki. S. L.

Šah

Šahovsko prvenstvo za Idrijo za leto 1963 je bilo po dolgem zavlačevanju končano 25. marca letos. Izid turnirja je naslednji:

1. Silvo Kovač, II. kat., 10,5 točke, potrdil II. kat.
2. Viktor Crnobrnja, III. kat., 10 točk, potrdil III. kat.
3. Tone Bajc, III. kat., 8,5 točke, potrdil III. kat.
4. Tone Troha, III. kat., 6 točk, ni potrdil III. kat.
5. Drago Kadunc, III. kat., 5,5 točke ni potrdil III. kat.
6. inž. Julij Vastič, III. kat., 5 točk, ni potrdil III. kat.
7. Milan Miklavčič, III. kat., 4,5 točke, ni potrdil III. kat.
8. Franc Majnik, IV. kat. 4 točke.
- 9., 10. Jožko Pirc, IV. kat., 3 točke.
- Gustav Ravnaher, III. kat., 3 točke, ni potrdil III. kat.
11. Tomislav Malabasič, IV. kat., 2 točki.
12. Robert Venko, IV. kat., 0 točk.

Prvenstvo je torej prineslo pričakovane izide samo na prvih mestih, na naslednjih mestih pa je nekaterim sicer dobrim šahistom prineslo tudi neuspehe. Turnir je bil sicer odigran v težkih okoliščinah, ker šahisti še danes nimajo mirnega prostora, kjer bi se turnirji lahko odvijali nemoteno. S tem pa nočemo opravičiti nekaterih udeležencev, ki so bili tudi tokrat zelo nedisciplinirani.

Med zmagovalce so bile razdeljene denarne nagrade v skupnem znesku 20.000 din.

Pričakujemo, da bo letošnji turnir odigran bolj disciplinirano.

Uspehi našega Kovača

Republiško šahovsko prvenstvo je bilo letos v Ljubljani od 3. do 21. avgusta. Šahovska zveza Slovenije je z lepo gesto povabila na turnir tudi našega Silvija Kovača kot edinega zastopnika koprškega okraja ter mu je začasno priznala I. kategorijo. Med 16 najboljšimi slovenskimi šahisti je Kovaču uspelo, da je zbral 6 točk in se uvrstil na častno 13. mesto. S tem uspehom si je priboril tudi I. kategorijo.

Dne 4. oktobra je bil povabljen na brzopotni turnir za »Srebrnega konja« v Kopru. Med 19 udeleženci je oddal samo 1 remi in dosegel 17,5 točke ter premočno zmagal.

To je bil že 7. turnir v organizaciji »Ponedeljskega dnevnika« iz Ljubljane, v načrtu pa je po vsej republiki 14 turnirjev. Finale zmagog-

Silvo Kovač

valcev je predviden v maju prihodnjega leta v Ljubljani, za katerega se je plasiral tudi Kovač.

Naš šahovski klub prav sedaj pripravlja prvenstvo Idrije za leto 1964, ki bo na žalost še vedno odigrano v neprimernih prostorih.

Seveda, če bomo poročali samo o Kovačevih uspehih, še ne bomo mogli reči, da naš klub dobro deluje. Pogrešamo predvsem udejstvovanja naše mladine, ki bo morala nadomestiti starejše šahiste. S. L.

Naši naročniki so gotovo opazili, da je naročnina na naš tromesečnik ostala neizpremenjena kljub velikemu povečanju tiskarskih stroškov. Zato na prosimo vse, da bi poravnali zaostalo naročnino, ki jo ob dostavi lista vedno navedemo v gornjem desnem robu, po položnici na naš tek. račun pri NB Idrija št. 608-112-603-119, ali v poslovalnici SAP v avtobusni postaji, ali tudi v pisarni našega muzeja. Uprava